

Ljubljansko geografsko društvo -

*generacijski most
med geografi?*

IZVLEČEK

Ljubljansko geografsko društvo si je med dvajsetletnim delovanjem z bogato paleto aktivnosti posredno ali neposredno prizadevalo za krepitev stanovske zavesti geografov, prispevalo pa je tudi k disperziji geografske stroke in novih znanj v slovenski družbeni prostor.

Ključne besede:

Ljubljansko geografsko društvo, arhiv, aktivnosti, članstvo, društvo.

ABSTRACT

Ljubljana Geographical Society: the Generation Bridge between Geographers
With its numerous and diverse activities, Ljubljana Geographical Society has been striving directly or indirectly for the strengthening of geographical consciousness over the past twenty years. It has also contributed to the expansion of the Slovene geography as well as to the broadening of the geographical knowledge in the Slovene society.

Key words:

Ljubljana Geographical Society, archives, activities, membership, society.

Avtorica besedila:

TANJA ŽNIDARČIČ, študentka geog.,
Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, Slovenija
E-pošta: tanja.znidarcic@gmail.com

Avtorji fotografij:

člani Ljubljanskega geografskega društva.

COBISS I.04 strokovni članek

Januarja leta 2004 je med pripravami na dvajseto obletnico Ljubljanskega geografskega društva (LGD) postalo aktualno vprašanje arhivskega gradiva društva. Ob njegovem pregledovanju se je pojavila želja po sistematični ureditvi in strokovnemu pregledu. Sredi tega leta je želji, ki je do takrat dobila že popolnejše oblike, sledila odločitev Izvršnega odbora društva o vsebinski in kronološki ureditvi arhivskega gradiva.

Najzahtevnejši in časovno najbolj zamuden postopek se je začel, ko je bilo gradivo zbrano in urejeno. Drobce je bilo potrebno sestaviti v mozaik, ki je razkrival organizacijsko in vsebinsko podobo društva. Analizirali smo posamezne dokumente in tako dobili vpogled v posamezne segmente društva.

Na koncu smo vse delne analize združili v sintezni pregled, ki kaže ne le organizacijski in programski razvoj društva, ampak tudi vzporedne vsebine, ki pa so za njegovo organsko rast in razvoj ravno tako pomembne: članstvo, članarine, problemi ter dileme, s katerimi se je društvo soočalo, in ljudje, ki so mu s svojim delom dali prepoznaven pečat.

LGD

Člani LGD-ja so v prvi vrsti geografi, študenti geografije in vsi drugi, ki jih zanima geografska stroka, ne glede na kraj bivanja. Redno plačevanje članarine jim omogo-

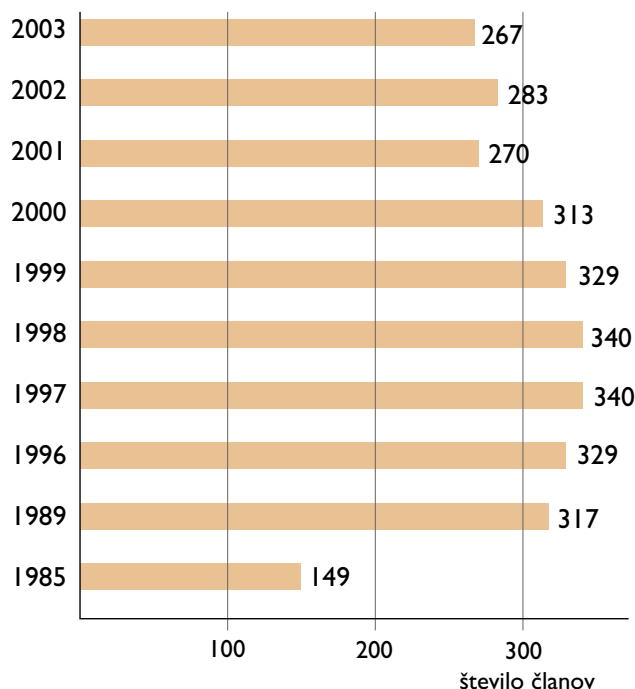
ča udeležbo na društvenih aktivnostih in ugodno naročniško ceno Geografskega obzornika in Geografskega vestnika. Člani LGD so predvsem iz Ljubljane in njene bližnje okolice. Večina članov je učiteljev v ljubljanskih osnovnih in srednjih šolah, učiteljev in asistentov na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani ter raziskovalcev z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU, Urbanističnega inštituta Ljubljana in Statističnega urada Republike Slovenije (1).

V grobem lahko člane LGD-ja razdelimo v tri skupine. V prvo spadajo aktivni člani, ki se bolj ali manj redno udeležujejo dejavnosti, poleg tega pa tudi z večjim ali manjšim zanimanjem prebirajo publikacije, ki jih dobivajo na dom. V drugi skupini so geografi in ljubitelji geografije, ki se zaradi različnih razlogov ne udeležujejo dejavnosti, želijo pa ostati v tesnem stiku s stroko, kar jim prebiranje znanstvenih in strokovnih publikacij vsekakor omogoča. Tretjo skupino sestavljajo člani, ki jih je pot "odnesla" iz geografije, vseeno pa čutijo pripadnost matični stroki in morda samo preletijo publikacije. Če ne drugega, so lahko na tekočem, s čim vse se njihovi stanovski kolegi ukvarjajo. To so pravzaprav donatorji društva in tudi ti so zelo zaželeni in spoštovani (9).

Slika 1: Kolesarska ekskurzija po Krasu leta 2003 (foto: člani LGD).

Spreminjanju števila članov je zaradi pogostih organizacijskih sprememb in nedostopne dokumentacije arhivskega gradiva težko slediti. Na gibanje števila članstva vpliva mnogo dejavnikov, v prvi vrsti pester ter zanimiv program aktivnosti društva, dobro informiranje o aktivnostih društva in navsezadnje tudi obdobje oziroma leto delovanja društva. V času 20-letnega delovanja LGD-ja so se prav gotovo spreminjali tudi družbeni vzorci preživljanja prostega časa.

Slika 2: Gibanje števila članov LGD-ja v obdobju 1985–2003 (1, 2, 8).

Vsako društvo je živa tvorba, ki raste in se razvija, včasih pa tudi usiha. Podoben razvoj lahko zasledimo tudi v LGD-ju. Obdobjem širjenja članstva so sledila obdobja nazadovanja. V letu 1985 ni bilo velikega zanimanja za ekskurzije. Posledično se je zmanjšalo tudi število članov društva; tega leta jih je bilo najmanj, samo 149. Udeležba v društvenih aktivnostih je nazadovala tudi v letih 1999 in 2000 in bila včasih že zaskrbljujoča.

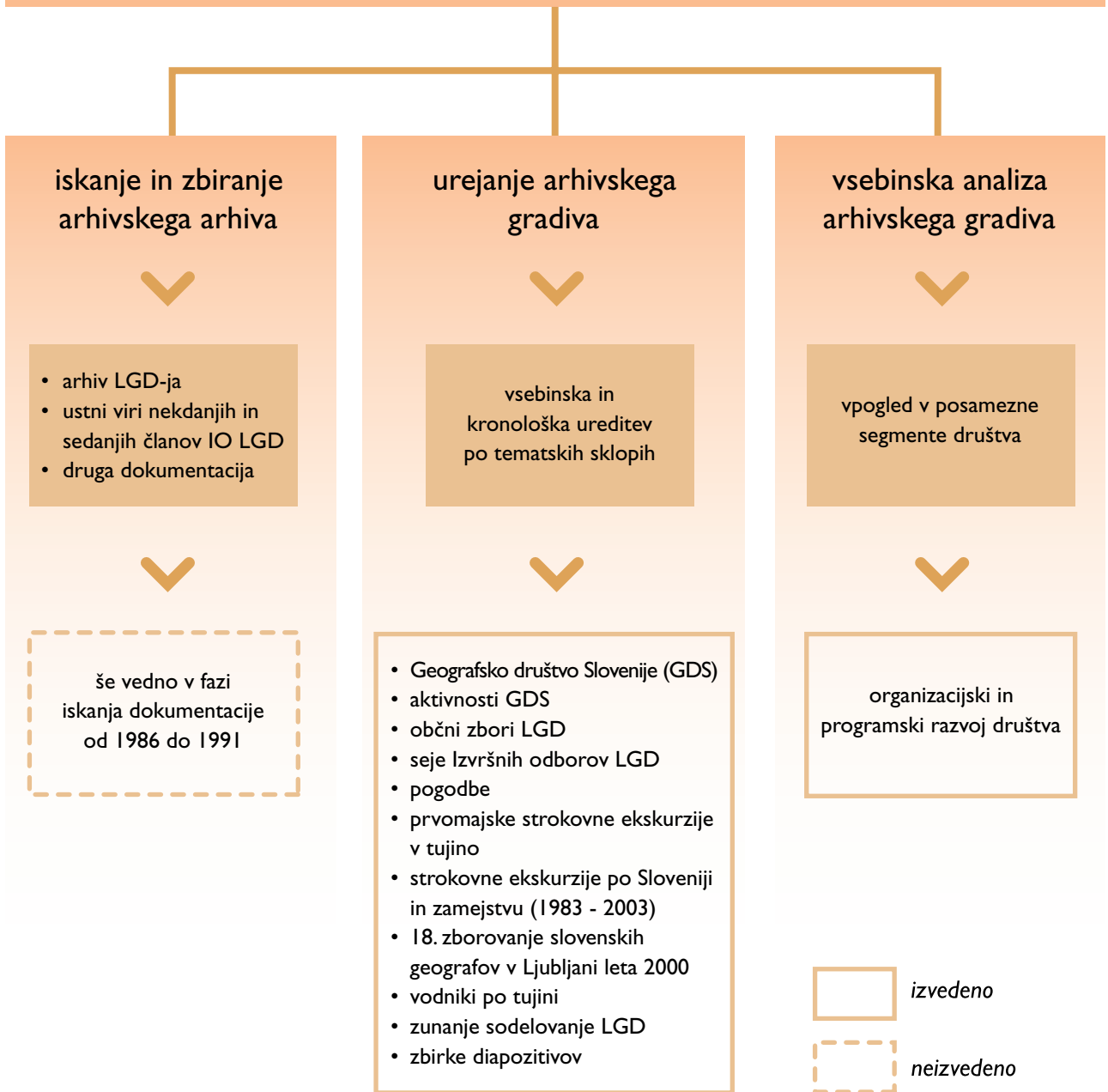
Največ članov je bilo leta 1997 in 1998, in sicer 340. To lahko povežemo s pestrim programom strokovnih ekskurzij, ki jih je bilo leta 1997 največ. Množična udeležba na ekskurzijah je bila tudi posledica tedanjih družbenih norm in vrednot. Ljudje so svoj prosti čas radi preživljali v okviru organiziranih izletov, zato so društva takrat naletela na pozitiven odziv (1).

20. obletnica Ljubljanskega geografskega društva

odločitev Izvršnega odbora LGD o ureditvi arhiva

• pisni dokumenti iz časa delovanja Geografskega društva do danes • zbirke diapozitivov • fotografsko gradivo

Slika 3: Shema metod dela pri urejanju arhivskega gradiva Ljubljanskega geografskega društva.

Formalna ustanovitev Ljubljanskega geografskega društva

Zametki Ljubljanskega geografskega društva (v nadaljevanju LGD) segajo v leto 1922, ko je takrat ustanovljeno Geografsko društvo Slovenije (v nadaljevanju GDS) prevzelo vlogo v razvoju slovenske geografije in stanovske organiziranosti. V 80-letnem delovanju se je društvo večkrat organizacijsko preoblikovalo. Leta 1960 je bila kot četrta regionalna podružnica (za mariborsko, celjsko in kranjsko območje) ustanovljena podružnica v Ljubljani, ki je bila predhodnica LGD. Njene aktivnosti so bile tesno povezane z delovanjem GDS, od katerega je prevzela organizacijo predavanj in ekskurzij za ljubljansko območje (10).

Sredi šestdesetih let prejšnjega stoletja se je podružnica preoblikovala v Ljubljanski aktiv, ki je deloval do 17. maja 1984, ko se je preoblikoval v LGD (10). Nastanek LGD-ja je posledica notranje reorganizacije geografske stanovske organizacije, ki je bila povezana z novo zakonodajo o društvih. Tako se je mogla društvena dejavnost bolj regionalno in policentrično organizirati (9).

Istočasno je LGD pristopilo v Zvezo geografskih društev Slovenije (v nadaljevanju ZGDS), krovno organizacijo slovenskih geografov. Z reorganizacijo društva naj bi bila zagotovljena širša podlaga za aktiviranje novih kadrov v društvih in zvezi, obenem pa naj bi se izboljšala tudi strokovno sodelovanje in organiziranost geografov (1). ZGDS sesatvljajo posamezna regionalna društva. Geografe iz osrednjega dela Slovenije povezuje LGD, ki nadaljuje z uveljavljenimi aktivnostmi in uvaja tudi nove. Poleg LGD so glede na regionalno načelo v ZGDS vključena še Ptujsko, Mariborsko, Severno Primorsko, Primorsko in Gorenjsko geografsko društvo, glede na interesno načelo pa še Društvo mladih geografov Slovenije (v nadaljevanju DMGS) in Društvo učiteljev geografije Slovenije (DUGS; 9). Osamosvojitve regionalnih društev je olajšala njihovo finančno poslovanje, saj društva kot samostojne pravne osebe lahko izvajajo lastno finančno politiko (10).

ZGDS vodi, ureja in usklajuje znanstvene zadeve: izdajanje revij, organiziranje znanstvenih simpozijev ipd., LGD pa organizira poljudna in strokovna predavanja ter strokovne ekskurzije, o katerih izdaja vodničke.

Paleta aktivnosti za člane LGD

LGD temelji na članih in aktivnostih, ki naj bi zagotavljale čim bolj pester in inovativen program. S tem naj bi se privabilo člane in zadovoljevalo njihove želje, pričakovanja, potrebe po znanju in druženju kot segmentu socializacije.

Bivši predsednik LGD-ja, Karel Natek, je na okrogli mizi ob praznovanju 20. obletnice poudaril, da mora društvo ponuditi tisto, za kar ljudje niti ne vedo, da potrebujejo. Ustvarjanje privlačnega programa je torej ena izmed osnovnih nalog LGD-ja (10).

Tako se je temeljnemu programu, ki se je oblikoval že sredi šestdesetih let 20. stoletja - tj. predavanjem (6 ali 7 letno) in strokovnim ekskurzijam (6 letno in prvomajska strokovna ekskurzija v tujino) leta 1997 pridružil nov sklop aktivnosti, tako imenovani "geografski večeri", ki so spodbudili oživitev strokovnih izmenjav mnenj na področju geografske znanosti (9).

Da bi na ekskurzije privabili več udeležencev in pospešili prenos znanstvenih spoznanj v učiteljske vrste, so v šolskem letu 1997/98 uvrstili strokovne ekskurzije v Katalog stalnega strokovnega spopolnjevanja učiteljev, ki ga je izdajalo tedanje Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport (MŠZŠ). V katalogu so lahko učitelji našli številne programe, katerih glavni cilj je bila pomoč pri poučevanju zemljepisa oziroma geografije, posledično pa so ponujali tudi možnost njihovega dodatnega izobraževanja in napredovanja v višje strokovne nazive (1).

Strokovne ekskurzije po Sloveniji in zamejstvu

Strokovne ekskurzije po Sloveniji in zamejstvu so organizirane zlasti v manj obljudene in odročne dele Slovenije tudi zato, da bi zadovoljili različne interese članov LGD-ja.

Vodijo jih geografi z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, nekdanjega Inštituta za geografijo, Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Inštituta za raziskovanje krasi ZRC SAZU, pa tudi od drugod. Odlikujejo se po dobrem poznavanju izbranega območja: ali na njem živijo ali pa je predmet njihovega raziskovalnega dela.

Strokovne ekskurzije praviloma potekajo trikrat v jesenskem in trikrat v spomladanskem obdobju (11).

Prvomajske strokovne ekskurzije v tujino

Prvomajske strokovne ekskurzije v tujino trajajo dober teden in so ponavadi organizirane v manj znane evropske države ali na Bližnji Vzhod. Vodijo jih geografski strokovnjaki, ki poskrbijo za pester program in obenem ohranjajo vezi z geografi drugih držav. Prvomajskih ekskurzij se lahko zaradi formalnih razlogov (Zakon o pospeševanju turizma) udeležijo le člani LGD-ja.

Poleg prvomajskih strokovnih ekskurzij so se v začetnem obdobju delovanja LGD-ja občasno organizirale ekskurzije, katerih glavni namen je bilo povezovanje in sodelovanje geografov na mednarodni ravni na eni strani ter organizirana, strokovno podprta izvedba daljših pohodniško-popotniških odprav, na drugi.

Slika 4: Strokovne ekskurzije Ljubljanskega geografskega društva po Sloveniji in zamejstvu od 1983 do 2003 (1, 3, 6, 11).

Pomembna in koristna je bila ekskurzija na Dunaj leta 1986. Srečanje z dunajskimi geografi je odprlo nove možnosti za sodelovanje (5). Na Občnem zboru LGD-ja 19. 1. 1993 so razpravljavci poudarili pomen sodelovanja z geografi iz tujine. Leta 1993 je bilo posebej uspešno sodelovanje z geografi iz Švice in Belgije.

Matjaž Jeršič: "... vsaka ekskurzija tujih študentov ima velik pomen za promocijo Slovenije v svetu, saj so na primer švicarski geografi izdali posebno publikacijo o obisku v Sloveniji" (1).

Poletne pohodniško-popotniške odprave so udeležence popeljale v Prokletije, na Šar planino (ekskurzija je zaradi osamosvojitvene vojne odpadla) in na Špicberge; slednje so se zaradi velikih stroškov udeležili le trije člani LGD-ja (3). Bolj številčne so bile pomladanske odprave v nepalsko Himalajo in na Šrilanko (leta 1990) in v Vzhodno Afriko in na Sejše (leta 1991). Leta 1999 je zaradi premajhne udeležbe odpadla ekskurzija v Nemčijo, dve leti pozneje pa tudi ekskurzija na Dansko (1).

Šolske strokovne ekskurzije

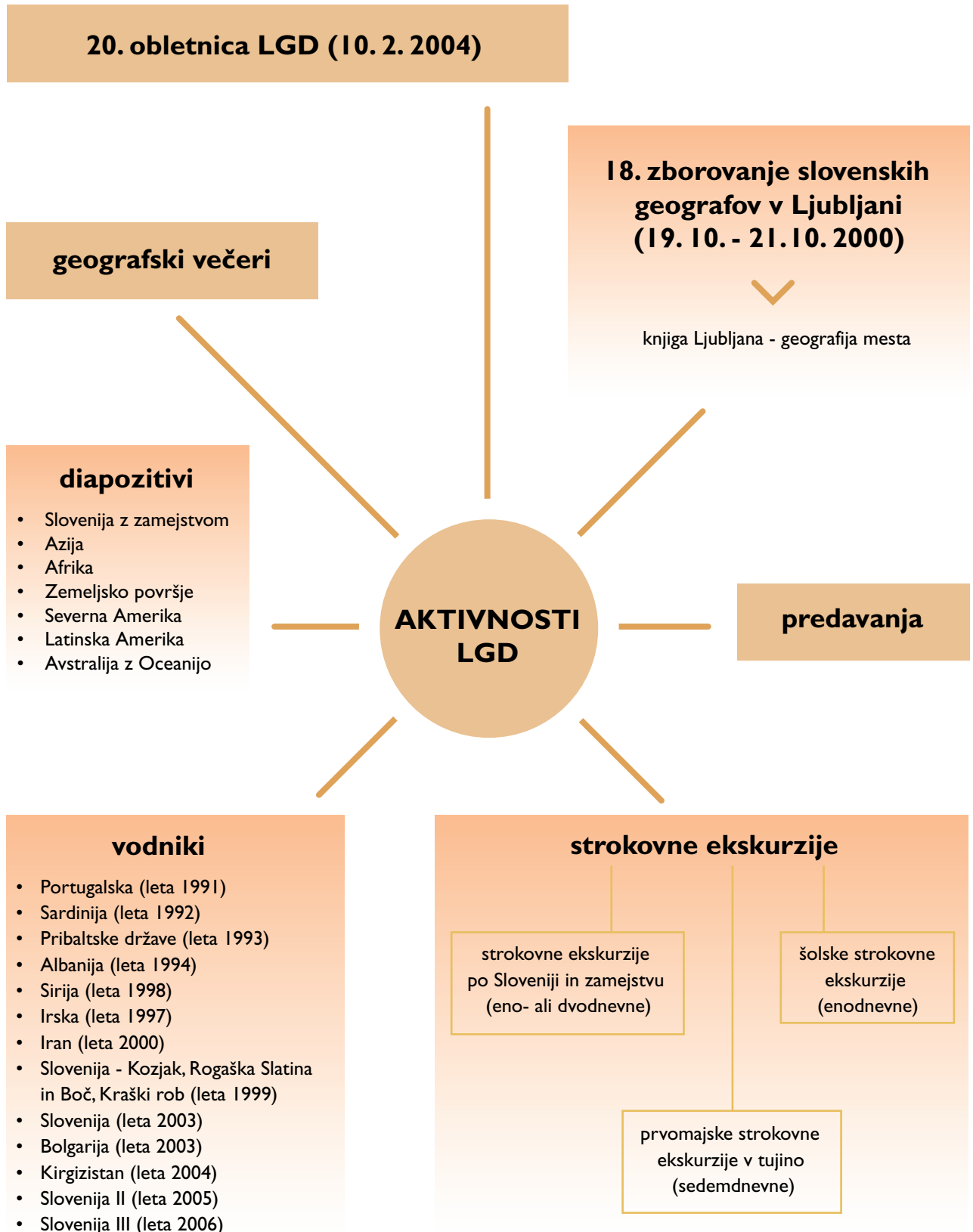
Šolske strokovne ekskurzije so najnovejša aktivnost LGD. Izvajati so jih začeli v šolskem letu 2002/2003 in so namenjene srednješolcem v okviru obveznih izbirnih vsebin.

LGD vsako leto izda katalog ekskurzij, ki je zasnovan tako, da so posamezne ekskurzije primerne za različne vrste srednjih šol: gimnazije, srednje strokovne šole, poklicne šole ipd. Poleg tega najdemo v katalogu vzgojno-izobraževalne cilje, trajanje, okvirni program, pot, zahtevnost, ceno vsake ekskurzije, povezanost z drugimi učnimi predmeti in opremo, ki jo učenci potrebujejo za uspešno izvedbo (4). Katalog prejmejo vse srednje šole v ljubljanski urbani regiji in nekaterih okoliških krajih (9).

Bistveni cilj tovrstnih ekskurzij je popestriti in dopolniti terensko delo, ki je pomembna vzgojno-izobraževalna prvina pri pouku zemljepisa oziroma geografije. Kakovostno pripravljene ekskurzije dvigajo ugled šolske geografije in lajšajo delo učiteljem (9).

Slika 5: Prvomajska strokovna ekskurzija leta 1994 v Albanijo (foto: člani LGD).

Slika 6: Shema aktivnosti Ljubljanskega geografskega društva.

Predavanja

Brezplačna poljudna in strokovna potopisna predavanja so namenjena vsem geografom, ljubiteljem geografije in potovanj. Predstavljajo najbolj pogostno dejavnost LGD-ja, saj se praviloma štirikrat v spomladanskem in trikrat v jesenskem obdobju organizirajo v prostorih Zemljepisnega muzeja v Ljubljani (11).

Predavatelji so ponavadi geografi in drugi, ki so že bili v določeni državi oziroma pokrajini in so z geografskimi značilnostmi in problematiko območja dobro seznanjeni. Potopisna predavanja v daljne predele sveta udeležencem slikovito pričarajo določeno območje ter njegove glavne naravnogeografske in družbenogeografske značilnosti ter kulturne in etnične vidike.

Predavanja so v obdobju 20-letnega delovanja zajela v glavnem območja Južne in Severne Evrope, glavnine Severne in Južne Amerike, Azije in Avstralije z Oceanijo. Dokaj malo je bilo predavanj, ki so obravnavala afriške in srednjeevropske države, slednje zlasti zaradi boljšega

odziva obiskovalcev na predstavitev bolj odmaknjenih, odročnih, "eksotičnih" in (gospodarsko, populacijsko, kulturno, politično itd.) aktualnih predelov sveta.

Popularizacija geografije med mladimi

Pomembno je sodelovanje LGD z DMGS (Društvo mladih geografov Slovenije), katerega člani so nekoč pod imenom *Študentska sekcija* delovali v njihovem okviru. Odcepitev ni prinesla negativnih smernic. Člani DMGS se lahko udeležujejo predavanj LGD-ja, geografskih večerov in strokovnih ekskurzij po Sloveniji ter s tem bogatijo svoje geografsko raziskovalno obzorje. Poleg tega LGD finančno pomaga DMGS-ju z vsakoletnim odkupom društvenega glasila GEOMIX. Tesne vezi med društvoma se še nadalje krepijo, saj z leti narašča število članov DMGS na strokovnih ekskurzijah po Sloveniji in zamejstvu, obenem pa vse več nekdanjih članov DMGS vstopa v vrste LGD-ja.

Slika 7: Prvomajska strokovna ekskurzija na Liparske otoke leta 1984 (foto: člani LGD).

Od šolskega leta 2002/2003 LGD sodeluje z DMGS tudi strokovno. Člani DMGS za člane LGD, zdaj že tradicionalno, vodijo eno strokovno ekskurzijo v različne dele Slovenije ter pripravijo eno potopisno predavanje. Da bi okrepili društvene vezi in zgradili most med mlajšo in starejšo generacijo, ki imata skupno željo po širjenju novih geografskih spoznanj, zagotavlja LGD članom DMGS udeležbo na strokovnih ekskurzijah po Sloveniji po simbolični ceni.

Vodniki LGD

Velik pomen za popularizacijo geografije in zlasti kot pripomoček pri načrtovanju šolskih ekskurzij imajo Vodniki LGD (več o tem glej v tokratni številki, rubrika Recenzija). LGD jih izdaja v sodelovanju z Založbo ZRC, ki vodničke tudi uspešno trži (nekaj jih je že povsem pošlo). Nezanemarljivo je dejstvo, da člani LGD tudi vodnike dobijo z vplačano letno članarino.

Pozitivna prihodnost?!

LGD z organizacijo strokovnih ekskurzij po Sloveniji in zamejstvu omogoča svojim članom in drugim ljubiteljem geografije možnost spoznavanja naravnogeografskih in družnogeografskih značilnosti različnih pokrajin. S prvomajskimi strokovnimi ekskurzijami v tujino svojemu članstvu pripravi strokovni izlet v oddaljene in manj znane države, s čimer izboljšuje tudi odnose s tujimi geografi. S sodelovanjem z geografi iz Slovenije in tujine društvo popularizira stroko in dejavnosti društva tudi zunaj strokovnih krogov.

Z geografskimi večeri oživlja strokovno izmenjavo mnenj v geografski stroki. Odprt geografski krog, v središču katerega je LGD, z leti narašča. Z uvrstitvijo

strokovnih ekskurzij v Katalog stalnega strokovnega spopolnjevanja se je v društvo privabilo tudi več učiteljev geografije, ki so dobili priložnost izpopolniti svoje znanje, s pridobljenimi točkami pa napredovati v višje strokovne nazive. Z izdajo diapozitivov kot učnega pripomočka in organizacijo šolskih ekskurzij je društvo izdatno prispevalo h kakovostnejšemu delu učiteljev geografije in posledično popestrilo pouk.

V današnjem globalizacijskem času je težko slediti novostim in konkurenci, ki preži za vsakim vogalom. Z leti se spreminjajo človeške norme in vrednote, način življenja in vsebina prostega časa. LGD si kljub temu prizadeva za krepitev stanovske zavesti geografov, s sodelovanjem med društvi in integracijo geografskih znanj pa spodbuja inovativnost in kreativnost, ki bosta še kako pomembni za uspešno društveno delovanje v prihodnosti.

Slika 8: Ergias Dagi leta 1987 (foto: člani LGD).

Literatura

1. Arhivsko gradivo Ljubljanskega geografskega društva (1984–2004).
2. Cigale, D. 2005: Članstvo Ljubljanskega geografskega društva. Ljubljana (osebni vir, marec 2005).
3. Gabrovec, M. 2005: Funkcije v Izvršnem odboru Ljubljanskega geografskega društva. Ljubljana (osebni vir, marec 2005).
4. Katalog ekskurzij (šolsko leto 2004/2005), 2004. Integral Primorska d.o.o. in Ljubljansko geografsko društvo. Ljubljana.
5. Kunaver, J. 1987: Ekskurzija Ljubljanskega geografskega društva na Dunaj. Geografski vestnik 59, 2. Ljubljana.
6. Perko, D. 1992: Ekskurzije Ljubljanskega geografskega društva. Geografski obzornik 39, 2. Ljubljana.
7. Repe, B. 2004: Fotografije nekaterih članov LGD za prezentacijo LGD na 20. letnici, zgoščenka. Ljubljana.
8. Repe, B. 2004: Število članov Ljubljanskega geografskega društva v letih 2000 in 2002, zgoščenka. Ljubljana.
9. Smrekar, A. 2004: Delovanje Ljubljanskega geografskega društva. Ljubljana (osebni vir, december 2004 in marec 2005).
10. Urbanc, M. 2004: Dvajseta obletnica Ljubljanskega geografskega društva. Geografski vestnik 76, 1. Ljubljana.
11. Medmrežje: <http://www.zrc-sazu.si/lgd> (citirano 9. 2. 2005).